

Ангел Каралийчев

Предател
Легенда

1393 година. Запомнете я, малки читатели! Тогава падна от главата на цар Иман Шишмана българската царска корона и петстотин години народът прекара в тежко иго. Тогава Челеби Сюлейман, синът на Баязида, завладя Велико Търново, изкла най-смелите мъже, отведе на заточение патриарх Евтимия, великия старец, който беше юначен покровител на българския народ, и над приказния царски дворец на Царевец се развя червено турско знаме с полумесец и звезда. Три месеца време Челеби Сюлейман обсажда Велико Търново, каменното сърце на България. Градът беше опасан колан от камъни и нито една турска обсадна машина не смогна да пробие здравата крепостна стена. Отгоре, от бойниците на островърхите кули, излитаха острите стрели на българите и косяха гъстата войска на Челебията, както тънка коса коси тревата на млада ливада. Преди да вдигне обсадата и потегли назад посрамен, турския военачалник сбра пашите си на съвет и ги попита:

– Няма ли между турците нито един войник със здрави плещи, който да налегне с гръб Желязната врата на Царевец и да я откърти, за да нахлуем в крепостта?

Пашите мълчаха с наведени глави.

Челеби Сюлейман продължи с болка на сърцето:

– Няма ли герой, роден от ханъма, който да се покатери нощем на крепостната стена, да скочи вътре, да избие стражата и да отключи портата?

Пашите мълчаха.

– Защо мълчите? – викна Челебията. – Орехи ли има в устата ви?

Тогава се вдигна най-старият паша и рече тъй:

– Господарю, аз познавам един герой, който може да влезе в крепостта на българите.

– По-скоро тичай да го доведеш?

Старият паша излезе от шатрата на военачалника, прекоси през черния мравуняк от войници, които събраха чорба от големи пръстени гърнета с вървени лъжици, и слезе към близката долчина. В долчината едно престаряло магаре мирно хрупаше зелени бодили и гонеше с лявото си ухо магарешките мухи, които упорито се мъчеха да влязат в очите му, за да разберат защо плаче. Пашата откърти го към шатрата, където заседаваха пашите, и викна отдалеч:

– Ето, господарю, героя!

Челеби Сюлейман сви очи и брадата му затрепера.

– Как смееш да се гавриш със своя господар? – избухна той и вдигна тежкия си ятаган да съсече стария паша.

– Стой, бащице мой, не бързай – отговори му пашата, – чакай да ти кажа! Аз не се гавря, а повтарям: този е героят, който ще превземе орловото гнездо на българите. Господарю,

на този свят няма стена, която да не бъде пробита от жълтицата. Заповядай да натоварят върху гърба на магарето две торби, догоре пълни с жълтици. Поръчай натовареното магаре да бъде отведено тая нощ пред Желязната врата и чакай да видим какво ще стане.

Както каза пашата, тъй стори Челеби Сюлейман. Напълни две торби с жълтици от съкровището, сам ги метна върху гърба на магарето и подаде повода му в ръката на един наемник, който от Мала Азия беше потеглил подир турската войска да ближе гърнетата на войниците. Наемникът отведе магарето, щом се стъмни, пред Желязната врата. Нощта беше лунна. Гробищно спокойствие милваше позлатените високи кули на Шишмановите дворци и болярските къщи. Умореният град тежко дишаше, потънал в дълбок сън. И когато месечината се издигна над Желязната врата и откритите жълтици светнаха като разрината жар, отгоре през една бойница две жадни очи се впиха към торбите.

– Какво свети там долу? – попита един тих и треперлив глас.

– Пари светят, имане гори – зашепна наемникът. – Челеби Сюлейман ще напълни с тях джобовите на оня, който предаде ключа на крепостта.

Двете очи блеснаха като два раздухани въглена.

– Много ли са жълтиците?

– Две пълни торби.

– Всичките ли ще получа?

– Всичките до една. На мене, ако искаш, можеш да дадеш само една – да си купя кон, за да натоваря плячката, която ще нагряба от Велико Търново.

– Ами по какво ще ме познае утре пашата?

– По името. Как ти е името? – попита наемникът.

– Името си не обаждам. Аз нося обица на ухото си. Тъй да му кажеш: един човек с обица на лявото ухо предаде ключа на Желязната врата.

И когато тежкият ключ падна отвъд и звънна в краката на наемника, ръцете му се разтрепераха. Щом настъпи потайна доба и уморените защитници задряха, той завъртя железния ключ и отвори вратата на търновската крепост.

На другия ден ордите на Челеби Сюлеймана нахълтаха като мътен порой в предадения град. По улиците потекоха ручей от кръв, къщите,

черквите и дворците пламнаха.

В туй време Челеби Сюлейман, седнал пред шатрата си на Гаргабаир, бавно отчиташе зърно след зърно от броеницата си. Откъм града двама чернолики войници доведоха пленник. Пленникът падна в краката на турския военачалник и бърже заговори:

– Аз съм оня, който предаде нощес ключа на Желязната врата. Ето и обещаната на лявото ми ухо.

– Ти ли си? – попита пашата. – Защо си дошъл?

– Искam наградата.

Челебията заповяда да му дадат торбите. Предателят, като видя златото, обезумя от радост и започна с трескави пръсти да рови жълтиците.

– Парят! – извика той със задавен глас и си дръпна ръцете.

Изправи се, протегна десница към града и рече:

– Господарю, погледни какъв град, по-скъп от елмаз, ти предадох. Какво ми плащаш за предателството? Само две торби жълтици. Малко са. Дай ми още толкова!

Турчинът го погледна с презрение.

– Ако не ти се дават много, прибави още една торба!

Ако не даваш една торба, нагребни ми една паница! Не може ли? Дай тогава една шепа!

Челеби Сюлейман прехапа долната си устна.

– Всемогъщи, още една жълтица поне няма ли да се откъсне от сърцето ти? – умолително го погледна предателят.

Челеби Сюлейман скокна прав и с разтреперан глас се обърна към палача, който седеше пред шатрата, опрян на тежкия си ятаган:

– Дай му награда, достойна за един предател!

Палачът измъкна ятагана си, издигна го високо, замахна и с един удар отсече главата с ненаситните очи. Отсечената глава се търкулна.

Тогава предателят грабна окървавената си глава и хукна да бяга с нея нагоре. Дълго време той се катери по големия каменист хълм и найсетне се спъна върху един камък, падна и издъхна.

Българите го затрупаха с проклетия и камъни. И до ден днешен стои грамадата, под която лежи затрупаният предател на Велико Търново.

КРАЙ

© Ангел Каралийчев

Сканиране: sir_Ivanhoe, август, 2007 г.
Разпознаване и последна редакция: NomaD, август, 2008 г.

Издание:

Ангел Каралийчев. Приказен свят. Том втори, 1982
Издателство „Български писател“, 1982

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/9091>]